

UZASADNIENIE

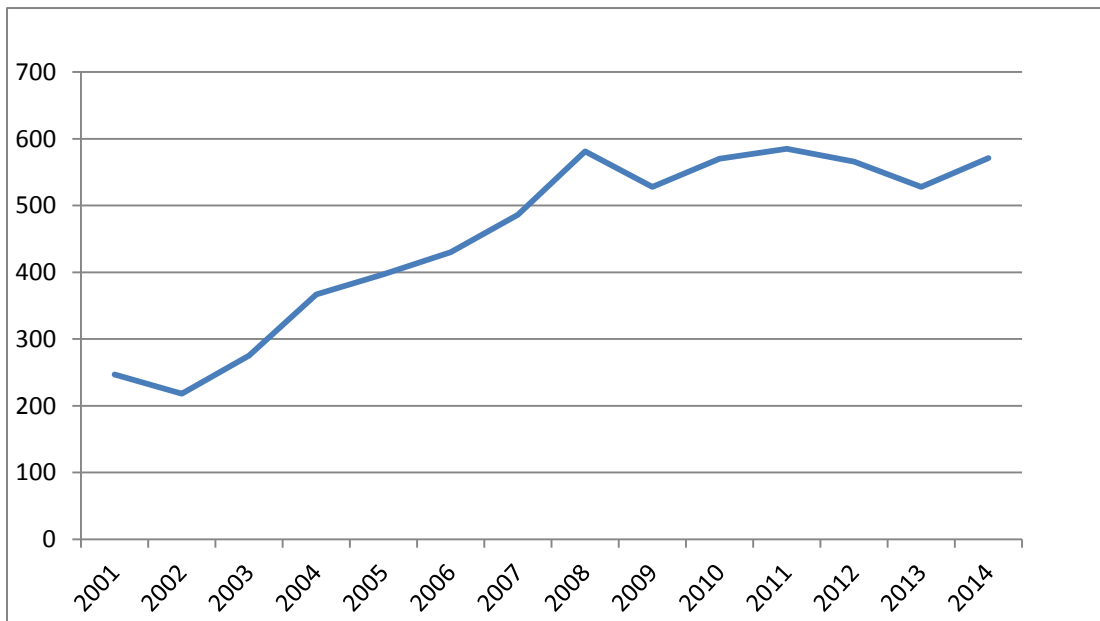
Przedmiotowy projekt ustawy zmieniającej ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. 2013 r. poz. 856, z późn. zm. – zwaną dalej "ustawą") ma na celu wzmocnienie ochrony prawnej zwierząt oraz skuteczniejsze zapobieganie popełnianiu przestępstw na ich szkodę.

Jak wskazują dane statystyczne, którymi dysponuje Ministerstwo Sprawiedliwości, łączna liczba prawomocnych skazań za przestępstwa stypizowane w art. 35 ust. 1 i 1a ustawy, tj. za:

- 1) zabijanie, uśmiercanie zwierząt albo dokonywanie uboju zwierzęcia z naruszeniem określonych przepisów (art. 35 ust. 1),
- 2) znęcanie się nad nimi (art. 35 ust. 1a – obowiązujący od 2012 r.),

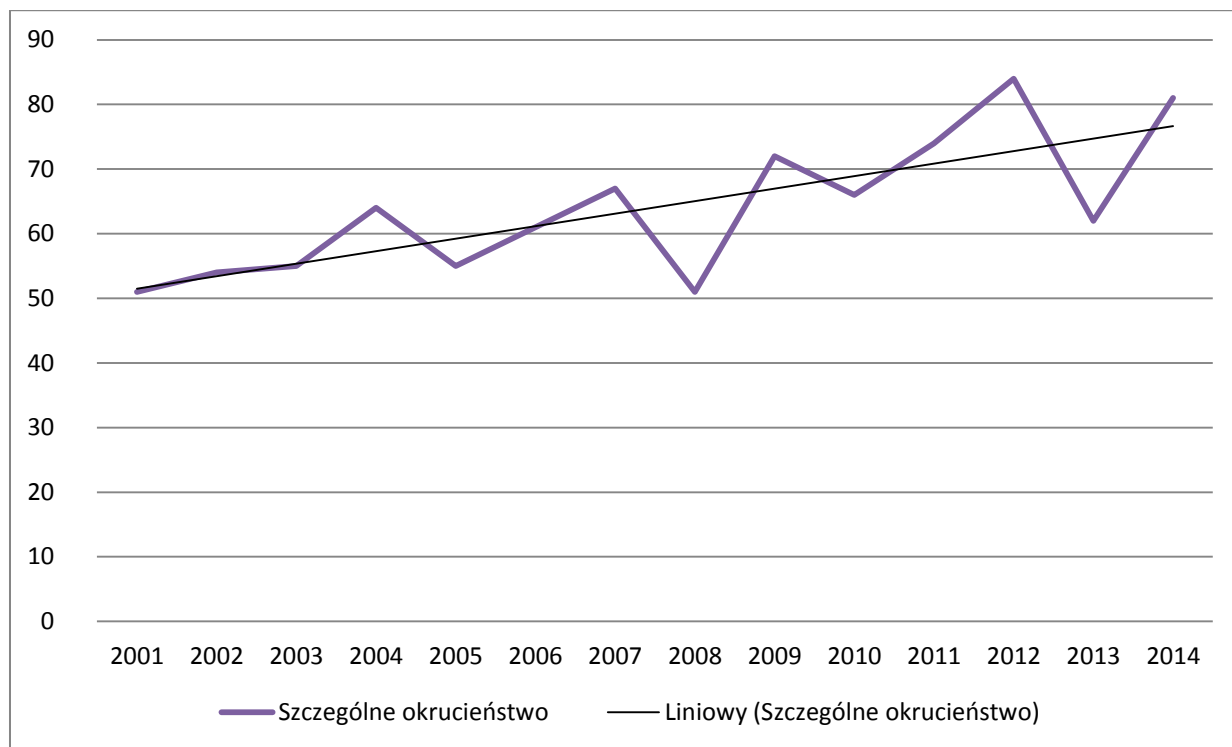
- kształtuje się od 2008 r. na podobnym poziomie. W latach 2008-2014 r. średnioroczna łączna liczba prawomocnie skazanych osób dorosłych wynosiła 561 i wahała się ona najwyżej o 6%. Najmniej skazań zanotowano w 2009 i 2013 r. tj. 528, natomiast najwięcej w roku 2011 r. – 585.

Wykres 1. Łączna liczba prawomocnie skazanych osób dorosłych z art. 35 ust. 1 i 1a ustawy o ochronie zwierząt.

Należy zauważyć, że dane statystyczne wskazują na stopniowy wzrost liczby prawomocnych skazań za zabijanie i znęcanie się nad zwierzętami ze szczególnym okrucieństwem (wykres nr 2).

Wykres 2. Łączna liczba prawomocnie skazanych osób dorosłych z art. 35 ust. 2 ustawy o ochronie zwierząt.

Po dokonaniu analizy przedstawionych danych nasuwa się wniosek o braku spadku liczby popełnianych przestępstw w postaci zabijania i znęcania się nad zwierzętami, a z drugiej strony o wzroście liczby przypadków dokonywania tych czynów ze szczególnym okrucieństwem. Przedmiotowa konkluzja, w ocenie projektodawcy, implikuje konieczność podjęcia działań legislacyjnych.

Za potrzebą wprowadzenia zmian w przepisach karnych ustawy o ochronie zwierząt przemawiają również względy systemowe. Obecna wysokość ustawowego zagrożenia karnego za zabijanie zwierzęcia (do 2 lat pozbawienia wolności) razi nadmierną łagodnością i nie znajduje uzasadnienia aksjologicznego na tle powiązanych systemowo regulacji prawnokarnych. Przykładowo karą do 5 lat pozbawienia wolności zagrożone jest polowanie w czasie ochronnym lub wchodzenie w posiadanie zwierzyny za pomocą niedozwolonych środków (art. 53 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie, Dz. U. z 2015 poz. 2168, z późn. zm.). Z kolei kradzież zwierzęcia stanowiącego cudzą własność podlega na mocy art. 278 § 1 k.k. karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, a więc

surowszej niż za zabicie tegoż zwierzęcia. Taki stan budzi uzasadnioną krytykę, a stwierdzone nieracjonalne rozbieżności w zakresie zagrożeń karnych skłaniają do wprowadzenia zmian przewidzianych w niniejszym projekcie.

Mając powyższe na uwadze, proponuje się kompleksową zmianę przepisów karnych ustawy, regulujących sankcje za zabijanie i znęcanie się nad zwierzętami, w szczególności poprzez:

- 1) wprowadzenie obligatoryjnego orzekania nawiązki przez sąd;
- 2) zwiększenie kar za zabijanie zwierząt i znęcanie się nad nimi;
- 3) korektę w zakresie zakazu posiadania zwierząt;
- 4) korektę w zakresie zakazu wykonywania zawodów, które są związane z wykorzystywaniem zwierząt;
- 5) systematyzację instytucji przepadku przedmiotów przy uwzględnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 października 2015 r., sygn. akt SK 59/13;
- 6) wprowadzenie kary za niestosowanie się do środków karnych z ustawy o ochronie zwierząt.

Ad. 1. Jako najskuteczniejsze, cechujące się dużą dolegliwością dla sprawcy, a jednocześnie niegenerujące nadmiernych kosztów społecznych uznano rozwiązania związane z zapłatą nawiązki na cele ochrony zwierząt. W przekonaniu projektodawcy reakcja polegająca na zwiększaniu surowości sankcji karnej poprzez podniesienie granic wymiaru kary nie powinna stanowić jedyne sposobu rozwiązywania problemu przestępczości w tym obszarze, lecz wymaga umiejętnego stosowania środków o charakterze majątkowym, łączących cechy penalne i cywilistyczne. Środki te powinny stanowić – obok istotnego wymiaru kompensacyjnego – również silny bodziec szczególnoprewencyjny.

W ocenie projektodawcy wprowadzenie obligatoryjnego orzekania przez sąd nawiązki w wysokości od 1.000 zł do 100.000 zł na cel związany z ochroną zwierząt powinno pozytywnie wpłynąć na uświadomienie sprawcom wysokiej naganności swego zachowania, należycie kształtować świadomość prawną społeczeństwa w zakresie prawnokarnej ochrony zwierząt oraz w konsekwencji – na zmniejszenie przypadków łamania przepisów ustawy. W każdym przypadku skazania za popełnienie tego typu przestępstw sąd będzie orzekał nawiązkę, która zostanie przeznaczona na cele statutowe organizacji broniącej praw zwierząt, a tym samym zwiększy możliwości skutecznego działania tych jednostek.

Poza funkcją represyjną i kompensacyjną nawiązka będzie miała również walor wychowawczy, z uwagi na przeznaczenie jej bezpośrednio na cel związany z ochroną zwierząt, a więc dla podmiotów działających na rzecz ochrony dóbr zagrożonych lub naruszonych przez sprawcę. Jak wynika z danych Ministerstwa Sprawiedliwości, obecnie nawiązkę orzeka się średnio w 39% skazań, przy czym w 88% orzeczonych nawiązek ich kwota nie przekracza 1000zł. W ostatnich pięciu latach nawiązkę w wysokości od 5.000 zł do 10.000 zł orzeczono dwa razy, natomiast od 10.000 do 20.000 – tylko jeden raz.

Ad. 2. Proponuje się zwiększenie górnej granicy kary za zabijanie zwierząt i znęcanie się nad nimi z 2 lat do 3 lat pozbawienia wolności, a w przypadku dokonania tego ze szczególnym okrucieństwem z 3 lat do lat 5. Proponowana zmiana uzasadniona jest, jak już wskazano, nieadekwatnością tych zagrożeń do przewidzianych innymi ustawami, w których przedmiotem czynu zabronionego może być zwierzę – m.in. w Prawie łowieckim i Kodeksie karnym. Powracając do przykładu typu czynu zabronionego przewidzianego w art. 53 Prawa łowieckiego, statuuje on wysoką karę – do 5 lat pozbawienia wolności, m.in. za:

- 1) polowanie na przelotne ptactwo łowne na wybrzeżu morskim w pasie 3000 m od brzegu w głąb morza lub 5000 m w głąb lądu,
- 2) polowanie z chartami lub ich mieszańcami,
- 3) polowanie w czasie ochronnym,
- 4) polowanie nie posiadając uprawnień do polowania,
- 5) wchodzenie w posiadanie zwierzyny za pomocą broni i amunicji innej niż myśliwska, środków i materiałów wybuchowych, trucizn, karmy o właściwościach odurzających, sztucznego światła, lepów, wnyków, żelaz, dołów, samostrzałów lub rozkopywania nor i innych niedozwolonych środków.

Dobrem chronionym przez ten zakaz karny są zwierzęta łowne. W szczególności chroni on je przed niehumanitarnym traktowaniem i niepotrzebnym cierpieniem powodowanym kłusownictwem lub nieprawidłowym polowaniem. W przypadku ustawy o ochronie zwierząt przedmiotem ochrony przepisów art. 35 jest życie zwierząt oraz ich wolność od zbędnego bólu i cierpienia. Mając na uwadze zbieżność przedmiotów ochrony należy stwierdzić, że nie ma żadnego uzasadnienia dla znacznie surowszego traktowania sprawców przestępstw odnoszących się do zwierząt łownych niż pozostałych zwierząt. W związku z tym proponuje się podniesienie ustawowych granic zagrożenia karnego w odniesieniu do czynu z art. 35 ust. 1 ustawy - do 3 lat pozbawienia wolności, natomiast w przypadku czynu z art. 35 ust 2 ustawy – do 5 lat pozbawienia wolności .

Ad 3. Zmiany w zakresie środka karnego zakazu posiadania zwierząt sprowadzają się do wyraźnego wskazania możliwości orzeczenia zakazu posiadania określonej kategorii zwierząt. W aktualnym stanie prawnym, zgodnie z przepisem art. 35 ust. 3a ustawy, możliwe jest orzeczenie zakazu posiadania zwierząt. Przepis ten nie precyzuje jednak, czy możliwe jest orzeczenie tylko całkowitego zakazu posiadania wszystkich zwierząt, czy też dopuszczalne jest orzeczenie zakazu posiadania również ich określonej kategorii. Mając na uwadze, że zdarzają się sytuacje, gdy zasadnym jest orzeczenie tylko zakazu posiadania określonej kategorii zwierząt (np. zwierząt domowych), ale zbyt daleko idącą sankcją byłoby pozbawienie prawa do posiadania wszelkich zwierząt (np. w gospodarstwie rolnym), zaistniała potrzeba proponowanego doprecyzowania tego przepisu. Obligatoryjne będzie natomiast orzeczenie tego środka karnego, gdy sprawca popełnił przestępstwo z art. 35 ust. 2 ustawy, a więc działał ze szczególnym okrucieństwem. Sąd zdecyduje w tym wypadku, czy orzeknie zakaz posiadania wszelkich zwierząt, czy określonej ich kategorii.

Ad. 4. Zmiany w zakresie orzekania środka karnego zakazu wykonywania zawodów związanych z wykorzystywaniem zwierząt, mają na celu uniemożliwianie wykonywania prac, czynności i działalności związanych z wykorzystywaniem zwierząt lub oddziaływaniem na nie osobom, które dopuściły się wobec nich czynów ze szczególnym okrucieństwem. W takim przypadku projekt przewiduje obligatoryjne orzekanie przez sąd zakazu wykonywania wszelkich lub określonych zawodów, prowadzenia wszelkiej lub określonej działalności lub wykonywania wszelkich lub określonych czynności wymagających zezwolenia, które są związane z wykorzystywaniem zwierząt lub oddziaływaniem na nie.

Mając na uwadze związek pomiędzy tym środkiem karnym, a środkiem karnym w postaci zakazu zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej, uregulowanym w art. 41 k.k., proponuje się posłużenie się analogiczną konstrukcją i zastrzeżenie, że zakaz ten stosuje się tylko, gdy sprawca popełnił przestępstwo w związku z wykonywaniem tego typu zawodu, działalności lub wykonywaniem czynności wymagających zezwolenia, a nie każdej dowolnej aktywności.

Orzeczenie zakazu wykonywania zawodu i prowadzenia określonej działalności gospodarczej w przypadku czynów niepopołnionych ze szczególnym okrucieństwem pozostanie fakultatywne, przy czym również w tym wypadku proponuje się zastosowanie wspomnianej wyżej konstrukcji wzorowanej na Kodeksie karnym.

Ad. 5. Zamierzeniem projektodawcy jest również usystematyzowanie instytucji przepadku. W tym celu umożliwiałaby się orzekanie przez sąd przepadku przedmiotów

pochodzących bezpośrednio z przestępstwa lub przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa również wtedy, gdy przedmioty nie stanowią własności sprawcy, czego do tej pory ustawodawca nie przewidywał. Orzeczenie przypadku przedmiotów niestanowiących własności sprawcy zostało jednak uzależnione od świadomości lub zawinionej nieświadomości właściciela lub innej osoby uprawnionej, że przedmioty te mogą one zostać użyte do popełnienia przestępstwa. Ten zabieg legislacyjny ma na celu z jednej strony wyeliminowanie wypadków nieuzasadnionego pozbawiania własności osób trzecich, z drugiej zaś powiązanie sytuacji, w których środek ten będzie orzekany, z zarzucalnością nienależytego postępowania z tymi przedmiotami przez właściciela lub inną osobę uprawnioną.

Należy także zaakcentować, że zmiana taka czyni zadość wymogowi konstytucyjności tej regulacji, określonego w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 października 2015 r., sygn. akt SK 59/13. Brak takiego warunku, tzn. dopuszczenie orzeczenia przypadku przedmiotu służącego do popełnienia któregoś z wymienionych w tym przepisie przestępstw, niebędącego własnością sprawcy, jeżeli właściciel lub inna osoba uprawniona, mimo zachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, nie przewidywała i nie mogła przewidzieć, że może on służyć do popełnienia któregoś z tych przestępstw, został bowiem uznany tym orzeczeniem za niezgodny z ustawą zasadniczą.

Ad. 6. Projekt dokonuje zmiany art. 244 k.k., przewidującego karę za niestosowanie się do orzeczonych przez sąd zakazów. Przepis ten zawiera wyliczenie wszystkich zakazów, których nieprzestrzeganie zagrożone jest sankcją. W obecnym stanie prawnym nie obejmuje on środków wynikających z ustawy o ochronie zwierząt, w związku z czym proponuje się uzupełnienie tego katalogu o zakaz wykonywania zawodu, prowadzenia działalności, lub wykonywania czynności wymagających zezwolenia, które są związane z wykorzystywaniem zwierząt lub oddziaływaniem na nie oraz zakaz posiadania zwierząt.

Ponadto niniejsza propozycja legislacyjna usuwa oczywisty błąd występujący w art. 6 ust. 2 pkt 18 ustawy, zgodnie z którym w obecnym stanie prawnym karze podlega ten, kto transportuje żywe ryby lub je przetrzymuje w celu sprzedaży bez dostatecznej ilości wody uniemożliwiającej oddychanie. Zdaniem projektodawców przepis ten powinien zabraniać m.in. transportu ryb bez dostatecznej ilości wody, która umożliwia, a nie uniemożliwia oddychanie.

Zakres projektu ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) projektowana ustawa nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. poz. 1414, z późn. zm.) projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, a informacja o tym została zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.